

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrdesetopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Frane Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Národnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Tiskovna svoboda v Rusiji.

Ruske novine imajo zadnje dni mnogo člankov o sluhu, da namerava novi minister notranjih stvari v Rusiji Loris-Melikov tudi tiskovno svobodo uvesti, ali odpraviti dozdanjo predtiskovno („predvariteljno“ po ruski) cenzuro ter sistem opominjanja („karateljna“ cenzura) in ustavljanja časopisov za nekaj mesecev ali za zmirom. Mali Armenec, kakor tuje novine zovejo slavnega generala oboritelja Karsa, odpravil in kakor se vidi skoro udušil je nihilizem s tem, da je sicer poostрил policijo, ali ob jednem dal narodu sploh večjo svobodo in odvzel policajstvu ono, kar je imelo odijoznega in tajnostnega. Zdaj pišejo, da boče še svobodo tiska ustanoviti, da si tako narod v svojih pritožbah more tudi tu odduška dati. V Rusiji so namreč le v prestolničnih mestih časniki imeli nekoliko svobode, to je, nobene preventivne cenzure, a pač „karateljno“. Provincijalno novinarstvo je bilo pa prvič omejeno v številu, drugič pa je imelo strogo cenzuro pred tiskom, katera mu o najnujnejših rečeh pisati nij pustila. Loris Melikov da boče svobodomiselnost tiskovno postaviti in časopistvu roke razvezati.

„St. Peterburgske Vedomosti“ ta namen vlade pozdravljajo in v svojem članku govoré: „Vez mej narodom in vlado v Rusiji bode krepka nerazdruživa postala, ako vlada odkrito, zaupno narodu nasproti pride, ako se boče na občinstvo oprla, a ne na tajne oficijalne vire verjela. Sredstvo za tako odkrito razmero mej narodom in vlado, bilo je pri vseh narodih svobodno časnikarstvo, katero je posrednik narodnega mišljenja. Čem svobodnejše je novinarstvo, tembolj more vlada vplivati na narod, ker ga tembolj poznati more.“

Tako govori rečeni ruski list in podobno razpravljajo tudi drugi. Zanimivo je to čitati ravno zdaj, ko drugod v „svobodnih“ državah še zmirom konfiskacije cvetó in pri nas na pr. nihče ne misli na odpravo naše „cenzure“ t. j. slovečega objektivnega postopanja, ki nam je uže nad 200 brojev našega lista konfiscirala in uničila.

Pa še druga prikazen je tu lepa in razlikujoča se od naših avstrijskih razmer. Tu namreč vidimo, da stolični glavni listi govoré za interese provincijalnega časopistva, dasi vedó, da jim bode to, kadar se razvije v svobodi, veliko konkurencio delalo. To je res liberalno. Pač ne bi tako pisali naši dunajski veliki časniki, ki drug drugzega z ignoriranjem ubijajo, vsi vkup pa so provincijalnemu novinarstvu polni zavisti. — Namesto da torej na Ruse zmirom zabavljajo in psujejo, mogli bi se od njih marsikaj lepega učiti.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 4. septembra.

Cesarju se je 2. t. m. v Krakovem poklonila velika deputacija s kmetov, ki mu je prinesla po staroslovanskejši šegi kruha in soli. Potem je cesar ogledal si Jagelonsko biblioteko, muzej kneza Czartoryskega, Rudolfovo vojašnico, slikarnico slavnostnega poljskega umetnika Matejka, potem akademijo znanostij. Zvečer je bil velik ples, ki ga je priredilo mesto cesarju na čast. 200 poljskih plemičev je bilo navzočnih. Cesar je bil povsod navdušeno sprejeman. Na bal so prišli plemenitaši v narodnej nošnji, grofica Arturova Potocka je imela na sebi briljanten lišp v vrednosti 300 000 gl.

Naš vnauji minister baron Haymerle je bil dosle na počitnicah, ter se zdaj vrača na svoje mesto v Beč. Poroča pa se, da boče mimogredé obiskat kneza Bismarka v Frídrichs-

ruhe, ter v obče pripisujejo nemški časopisi temu koraku veliko važnost in da je to znamenje, kako močno je utrjena vez mej Avstrijo ter Nemčijo.

Grof Salzburg v Lincu polemizuje zoper grofa Attemsa, ki je bil v Gradci nasvetoval, naj se ustanovi politično društvo avstrijskega nemškega plemstva. Salzburg odbija tako društvo, rekoč, da ima vsak liberalni plemenitaš dosti prostora v dozdanjih političnih društvih. „Za ljudstvo in z ljudstvom“ končuje grof. Res lepo gaslo, samo da se v resnici izpolnjuje.

Na Hrvatskem se je v novinah izražala nevolja, da se cesarjevo pismo zahvale ob priliki 50. godu nij adresiralo na hrvatskega bana, ampak le na ogerskega ministra predsednika, dasi ta nema nič v hrvatsko notranjo upravo segati. In evo! Uradne „Narodne Novine“ so 2. t. m. naknadno prinesle posebno cesarjevo pismo: „Mojemu banu Ladislavu Pejačeviću.“ Torej jedna koncesija v formi gledé neodvisnosti Hrvatske.

Vnanje države.

Dné 23. avgusta je knez bolgarski v avdijenciji baje sprejel deputacijo makedonske lige. Predsednik ligi Diamandov je kneza iskreno pozdravil ter mu razložil, da je zdanje stanje v Makedoniji nezno. Knez je odgovoril: „Veseli me, da so se doslé tako skopo obdarovani Makedonci obrnili se svojo prošnjo v prvej vrsti do mene, kajti njih prošnja nij pala na nerodovita tla. Obetam vam, da bodem rabil vsako dovoljeno sredstvo, da po svojej moči podpiram osvobojenje makedonskih Bolgarov.“ Ta odgovor knezov je po vsej Bolgariji ter Makedoniji naredil veliko navdušenje in — upanje v bodočnost.

Ob albanskej obali zbira se evropsko brodovje, ki bode — kakor se zdaj poroča — tudi se silo demonstrovalo zoper Turčijo. Glede črnogorske stvari bodo evropske vlasti poslale Turškem zadnjo ter odločilno okrožnico. Zdanje teškoče v rešenji črnogorsko-turškega vprašanja se ne tičejo Osinja, nego okrajev Dinaša in Grude, katera bi porta rada pridržala záse.

Listek.

Stanko Vraz.

(Dalje.)

Veslavni P. J. Šafařík nagovarjal je Vraza, da mu kaj priobči o slovenskem slovstvu; Čelakovsky prevel je na češki jezik več pesnij iz narodne zbirke. Občil je torej z odbranimi in slovečimi Slovani one dobe.

Odlične rodovine zagrebske so lepo sprejemale in častile Stanka, v vseh književnih krogih bil je posebno čislán; vesele družbe so ga rade vabile, bil je šaljiv in šegav, pa vse v kolotači izgledne dostojnosti. Neka Slovenka je pripovedala, da je Stanko bil v Zagrebu nenavadno spoštovan, oblečeno je imel rjavo surko, nosil rdečo kapo, v društvih zanimivo tolmačil o Slovanstvu in Ilirstvu ter vse očaral. Vatroslav H. piše: „Stanko Vraz imel je

navado, kadar je odkod prišel domov, napraviti veliko goščenje, kamor bili so navabljeni sorodniki, prijatelji in znanci. V tacih prilikah nasnoval je razne igre in zabave. Posebno pa je ljubil petje ter navlaš k takim veselicam pozival dekleta lepo peti znajoča, da si je pevane pesni zapisaval. Take veselice trajale so po dva ali tri dni in prihajali so celo iz daljnih krajev imenitni gostje.“ — Da tudi v širje kroge raznese svoje ideje, potoval je nekolikokrat po slovanskih deželah in rodoljubom knjige prodaval kakor nekdanji velikanski Slovan Šafařík.

Vraz posvetil se je od mladih nog z vso močjo in z vso dušo narodnej stvari. Uže pred porodom južnih Slovanov pripravljal se je na krasno svoje pozvanje in je posebno za napredek slovenske književnosti živel in hotel na polji našega slovstva nekaj večega početi, kar priča pismo Preširnu od 1837. l. pripovedajoče,

da v društvu z Miklošičem nabira tvarino za tekmeča „Čebelici“, proseč Preširna, da mu pošlje obečane doneske. Sicer dozdeval se mu je Preširnov jezik boljše kranjski nego li pravi slovenski, a M. Kastelec smatral je Vrazovo slovenščino za srbsko ali celo rusko.

Meseca aprila 1837. l. bil je Vraz še zbiratelj slovenskih pesnikov, iskren gojitelj slovenske knjižnosti, a meseca novembra istega leta stal je uže z obema nogama v kolu štokavskih pesnikov in pisateljev. Povod temu dale so Vrazove jezikoslovne študije, po katerih je hlepel na jedinstvo in podobnost slovanskih jezikov in odbijal vse, kar bi presamovoljno hodilo svojim putem, potem pa je bil Vrazov prehod učinek mogočne „ilirske“ obče jugoslovanske ideje, kakor uže nekda za Vodnika. Opustiti slovenščino in zjediniti se v „ilirščino“, — glasila se je blagovest književna

Dilke je 2. t. m. v angleškej spodnji zbornici dejal, da v Armeniji snujejo Kurdi neko zvezo mej soboj. Kaj nameravajo s to „ligo“ in je-li da jo porta podpira, tega ne ve še angleška vlada. Če bo pa obrnila se liga zoper armenijske kristjane, potem bode dobil Göschen v Carigradu nalog, kaj ima storiti.

Kaže se, da se bode mej francosko vlado ter duhovenskimi bratovščinami sklenil nek kompromis. S papeževim dovoljenjem so načelniki vseh duhovenskih bratovščin na Francoskem poslali naučenemu ministru skupno izjavo, v kateri izražajo svoje spoštovanje ter udanje zdanjim naredbam francoskim. Pravijo, da niso prosili za pooblaščenje obstanka, zato, kakor da bi bili zdanjim političnim razmeram sovražni.

Iz Afganistana se oficijalno javlja: General Roberts je 2. t. m. dospel s svojimi vojniki v Kandahar. Opazil je, da se je mnogobrojni sovražnik na višinah močno utrdil. Kadar bode General dosti ogledal položaj sovražnikov, bode ga napadel.

Dopisi.

Iz Ljubljane 1. septembra. [Izviren dop.] (Še enkrat časopis „Slovenec“.) Britka nevolja me je obšla, ko sem v listu, po katerem gospoda Aleševca in Haderlap svoje politične in literarne kozle prekucujeta, čital oni naš jezik tako grdilni članek ter našel v njem tudi trditev, da v trgovini Slovenci némamo potrebnih termin ter da se zato naš jezik mej trgovci nič ne rabi. Gospod „urednik“ Haderlap — kajti po slogu in nevezanosti soditi in ker se Aleševca javno tega članka brani, je on oče dotičnemu članku — se pač v poslednjih desetih letih nij nič naučil, a mnogo je pozabil; torej bi mu ne bilo zameriti, ko bi enake abotnosti pisal zase. Drugače pa je, ako jih piše za list, katerega je naša narodna duhovščina do poslednjega časa priznavala za svoje glasilo. Tu bi se pač smelo in moralo od njega zahtevati, naj se o stvari, o kateri namerava pisati, preje informira, da ne bode sodil ko slepec o barvah. In ko bi bil, predno je zadnji slovenski jezik sramotilni članek napisal, vprašal katerega koli narodnega ali tudi nenarodnega ljubljanskega trgovca, če pozna slovenska trgovinska termina, in če se kedaj slovenskega jezika v svojej trgovinskej korespondenciji poslužuje, prepričal bi se bil lahko, da slovenska trgovinska termina niso take kitajske vasi, kakoršne si je on predstavljal, in da vsak količkaj večji ljubljanski trgovec na leto več slovenskih pisem spiše, ko gospod „urednik“ Haderlap pri vsej svojej plodovitosti „temeljnih“ uvodnih član-

kov. Pač žalostno je res, da si o naših domačih razmerah drznejše pisati ljudje, katerim so te razmere deveta briga in si torej najmanjšega truda ne vzamejo, da bi jih spoznali. Gospodom, ki imajo kako merodajno besedo pri „Slovencu“ pa kličem: „cenzuro nad članke „urednika“ gospoda Haderlapa!“
Naroden trgovec.

Iz Ormoža 2. sept. [Izv. dop.] Naše okrajno učiteljsko društvo je imelo dné 1. t. m. svoje šest redno zborovanje v tem letu. Iz te konference naj omenim le jeden hvalevredni sklep: Društvo je izreklo, da se z načelom nemškega „schulvereina“ nikakor ne strinja, ker je ono nam Slovincem protivno in našemu ljudstvu na škodo; da ne bode njemu niti kot korporacija, niti noben posamezen ud pristopil, in da ne more in ne bo tega nam in našemu narodu nekoristnega „schulvereina“ ormožko učiteljsko društvo nikakor podpiralo.

Iz Kranja 2. sept. [Izv. dop.] Kot smo uže preje „Slovenskemu Narodu“ naznanili, bila je 23. avg. v Kranjskej čitalnici veselica, ki se je prav dobro izvršila. Obiskana je bila tako, da lepo ozaljšana dvorana, akoravno precej prostorna, nij zadostovala. Razen udov je bilo tudi mnogo tujcev, tudi g. dr. Bleiweis nas je počastil; posebno pa so dijaci v velicem številu iz vseh krajev prišli praznovat tisočletnico slovanske liturgije. Slavnost pričel je dober govor, kojemu je sledila improvizacija, ki je v resnici vse iznenadila. Ko je namreč govornik g. Prevec omenil našega presvitlega cesarja, odpre se zastor in pevci stoječi okolo okinčanega kipa Nj. Veličanstva zapoje „cesarsko himno“ mej tem, ko se zažge bengaličen ogenj. Po govoru bilo je sviranje na klavir in sicer dvakrat, v resnici virtuozno, a g. Maršalek si je izbral tudi take komade, ki so morali vsem povšeči biti. Nato je nastopil moški zbor pod vodstvom g. Lahajnarja ter zapel „Dijaško“, da nij bila brez vspeha, je gotovo. Tudi sviranje na citre g. A. Prevca bilo je mišno. Najbolj povšeči pa je bil čveterospev „V tihej noči“, peli so gg.: Markič, Dolenec, Raktelj in Rozman. Ravno tako se je g. Hudnik odlikoval s svojim samospevom za tenor. Omeniti pa se mora še zbor s samospevom za tenor in bariton „Domovini“, kateri je napravil globok vtis v srca poslušalcev. Ne samo arija, ki se mora vsacemu prikupiti, ampak tudi milo petje tacih izvrstnih močij ganilo je vse. Deveta in glavna točka bila je Boris Miranova igra „Zorko“. Leta se je vršila prav „po sekiricah“. Posebno gospo-

dična Preširnova je svojo ulogo prav lepo resila. Mej gospodi pa je igral g. Dolenc (Zorko) izvrstno. G. Ulrich je bil kot „Vatroslav Zgaga“ popolen in tudi g. Majer (Korén) in g. Lampe (Zima), kakor vsi drugi so izvršili svoje uloge odlično. Po igri nas je razveselil še mešan zbor s „Šopkom narodnij pesnij“, in nato so se brali telegrami došli iz mnogih krajev in dve pismi, namreč g. Raičevu in g. Kosovu, kateremu se moramo še zahvaljevati, ker je vrh vstopnine postal tudi še 20 iztisov „Uspoznajmo se“, ki so se razdelili mej dijake. Na to je bil ples — do belega dné.

V ponedeljek so imeli dijaci skupni obed, kjer se je mnogo govorilo, napivalo in pelo. Popoludne obiskala sta se groba Preširnov in Jenkov, koder se je sešla kljub slabega vremena mnogoštevilna množica. Omeniti se mora tudi lep govor g. Murka, nadarjenega zastopnika štajerskih dijakov. Za vtorek bil je namenjen izlet na Bled in k Savici, a slabo vreme nij dopuščalo, da bi se izvršila zadnja programova točka.

Veselica donesla je, kot se čuje, čistega dohodka 56 gold., ki so unesrečenim Dolenjcem namenjeni.

Domače stvari.

— (Nemškutarjska izmišljenost.) Ljubljanski nemškutarji so bili ta teden raztrosili novico, da bode naš deželni predsednik prestavljen in sicer ali na Moravsko ali pa v Trst za namestnika. Čudno je, da so tej izmišljenosti, ki se uže na prvi pogled kaže kot golo „pium desiderium“ male nemškutarjske svojati, verjeli celo mnogi in povpraševali: „ali je res? ali si uže slišal?“ Komu za ljubo bil naš deželni predsednik prestavljen? Mar Schreyju, Dežmanu in Kalteneggerju za ljubo? In dalje: iz katerega uzroka ravno precej zdaj, ko se je stoprav na novem mestu komaj prav orientiral? Sicer pa menimo, da je tu mej njegovimi rojaki za mnogo let dovolj in hvaležnejšega dela, nego povsod drugod.

— (Kranjski deželni šolski svet.) V „Triester Zeitung“ od petka se iz Ljubljane piše od strani naših nemškutarjskih „ustavovercev“ ali „Deutsch-Krainjerjev“, da je gosp. Winkler naredil račun brez deželnega šolskega sveta, če je Kamničanom obljubil, da bodo še na dalje frančiškani šolo obdržali, kajti v deželnem šolskem svetu da so „neodvisni elementi“, kateri se torej znajo deželnemu predsedniku po robu postavljati ali oponirati mu. Konstatirati moramo, da nemškutarji, se-

na jugu, na katero je dušoj in telesom prisel Vraz, a uprav mrzil Preširen. Od te dobe razkol mej tema pesnikoma. Vraz je skokoma dosegal on kan, kateremu se mi bližamo polagoma, pa tudi Preširnova pomisel prilično deluje. Ob obeh pesnikov idejah hočemo še natanje razgovarjati se po dovršenej svečanosti Vrazovej. — Ne čuteč Stanko pozvanja za pravništvo, dal mu je slovo in sevsema se posvetil književnemu delovanju, o čemer je 7. sept. 1840 pisal Preširnu: „Ich habe mit der Themis die Rechnung heuer geschlossen, und werde sie wahrscheinlich nie um ein Stück Brod als Lohn für manches Uunangenehme bitten, was sie, oder (besser gesagt) ihre Popen mir bereiteten. Daher — adieu Madame!“

Stanko Vraz je izdal:

„Djulabije“, v Zagrebu 1840.

„Glase iz dubrave žerovinske“, v Zagrebu 1841.

„Gusle in tamburo“, 1845.

1842. leta osnoval je Stanko z drugimi učenjaki in narodnjaki časopis „Kolo“, članci za literaturo, umetnost in narodni život. V zabavniku „Iskra“ 1844. l. priobčil je „Pésme ostavljenoga“ in „Put v gornje strane“, kder krasno opisava kraj in življenje „belih Kranjcev“.

Razen tega dopisaval je v razne listove in knjige.

Kot tajnik „Matice ilirske“ urejeval je od 1847. l. sam „Kolo“; to društvo izdalo je vrh navedenih del Stankove „Izvirne písme“, „Razlike písme“, „Prevode“.

Ozdravev izbral si je Hrvatsko za drugo svojo domovino, živoči v Zagrebu deloma pri prijateljih na ladanji, ves udan gojiti jugoslovenske knjige. Odsegadob izdaval je svoje pesmotvore, urejeval in sestavke pisal za znanstveni in zabavni časopis „Kolo“ in druga glasila.

Davorin in Stanko snideta se slučajno meseca avgusta 1848 pri prvej meši nekega

mladega slovenskega svečenika. Stanko je prišel z Dunaja, ali mili Bog! kolika sprememba! rdeče in polno lice je bilo upalo in jegov poprej živi duh hiral je silno vsled hudega kašlja; nemila parka uže je prela na poslednjem nitki jegovega delavnega žitka. Nadejal se je sirotek, ka mu grozdje vrne ljubo zdravje, pa bridka osoda je inace odločila. 1850 prišel je v pohode k svojej ljubljenej sestri Anki in bratoma. Pri tej priliki oglasil se je pri Davorinu v Ptuj, kder je takrat služboval. „Zdravi Davorine!“ pozdravi me molklim glasom, — ogledavši se, vidim še bolje spremenjenega prijatelja Stanka, nego je bil pred dvema letoma. „Za božjo voljo! — rečem mu — tako z vašim zdravjem ne gre na bolje?“ — „Jest, brate, — odgovori mi milo — moji dnevi so šteti; ne bodete mi mogli več streči, kakor 1840. leta. Kedar so me zakopali, molite in mešujte za mojo dušo!“ Po dveh mesecih pisal je poslednjikrat Davorinu v Mariboru,

deči v deželnem šolskem svetu, katerega seje sicer tajne, zdaj uže v drugič javno konstatirajo po svojih nemških novinah, da vladi delajo v dež. šolskem svetu ostro opozicijo. Mi se čudimo, kako da vlada to trpi, ko vendar lahko vé, kako je ta čudni nemški dež. šolski svet nastal! C. kr. Pirker, c. kr. Mrhal itd. pa v javno napovedanej borbi proti c. kr. dež. predsedniku!

— (Spet jeden „popravek.“) Ubogi § 19. tiskovnega zakona, kako te maltretirajo! Dobili smo namreč sledeče pisanje: „Z ozirom na § 19 tiskovne postave zahtevam, da popravite v številki 201 Vašega lista natisnjeni članek pod naslovom „Ljubljanski Dr. Schrey contra c. kr. deželni predsednik Winkler“ v tem smislu, da pisanje, s katerim sem zastopnika časopisa „Wiener allgemeine Zeitung“ priporočal, ne izhaja od konstitucionalnega društva, temuč od mene samega; potem, da v istem članku ni govorenja od tega, da bode „Wiener allgem. Zeitung“ organ za Kranjske nemškutarje, in ne od tega, da bode posebno oestro grajala c. kr. g. deželnega predsednika Winklerja. V Ljubljani 4. Septembra 1880. Dr. Schrey.“ — Ne vemo prav za prav, kaj dr. Schrey hoče doseči s tem „popravitkom“, ker vendar sam prizna, da je on, predsednik konstitucionalnega društva, poslal agenta za „Wien. Allg. Ztg.“ po Kranjskem havzirat. Ali je pa obetanje dotičnega agenta, da bode „Wien. Allg. Ztg.“ posebno zoper Winklerja pisala, bilo pisмено v Schreyjevem priporočilnem pismu, ali pa je dotični Schreyjev agent to le kot ustno ustavoverno tradicijo razširjal, to je pač vse jedno! Glavna stvar je, da dr. Schrey politične havzirarje in kolportérje s svojim priporočilnim pismom po deželi pošilja, kar neprošen sam potrjuje. Sicer se pa nam zdi, da hoče dr. Schrey le naš dobrovoljni sodelavec postati.

— (V Brencelj Aleševčevem „Slovincu“) se je oglasil g. Haderlap, da je on pisalec znanega članka, ki je trdil, da je slovenski jezik za vse uradovanje „za nič“, nesposoben. Gosp. Haderlap pravi, da od onega članka „nobene besede ne vzame nazaj“. No s tem nij niti neumnost onega članka ovržena, niti nij s Haderlapovo firmo in dvomljivo avtoriteto politična škodljivost enacih narodno nihilističnih izjav popolnoma odstranjena. Ko bi g. Haderlap sam na svojo pest take izjave delal, potem se ve da bi bile popolnoma indiferentne, ker kdo se bode za Haderla-

naznanjajoči, ka mu je zdravje zmirom slabješe; od dne do dne bila mu je hujša pljučna bolezen, katero si je 1840. l. vsled prehlajenja navlekel v nekej veselici, ki so jo obhajali novorojeni svobodi na čast. Meseca maja 1851 donesle so „Zagrebske novine“ žalostni glas, ka blagega Stanka — nij več! Sklenol je dné 24. maja v Zagrebu.

Nemila smrt! prerano si ugasila sijajno zvezdo na slovanskem obzorju. Prerano je umolknol sladki glas „ptice žerovinske“ na kvar lepoznanke književnosti jugoslovenske. V 41. letu svoje dobe položen je bil Stanko Vraz v materino krilo črne zemlje ne ostavivši za seboj ne žene ne poroda.

V lepej žalostinki „Uspomena na Vraza“, pomiluje mili nam pokojnik dr. J. R. Razlag zgubo pesnika Stanka tako-le;

U zelenoj vidim gori
Slomljen ležat viti bor,
Dični ponos gore cele,
Ponos, ures i uzor! —

pove sodbe zmenil! Ali da on sme v organ rodoljubnih slovenskih duhovnikov take narodne blasfemije pisati in potem še zatrjevati v istem organu, da ne vzame ničesa od svoje bedastoče nazaj, to je žalostno in skoro neverjetno, da je še mogoče v Slovencih leta 1880.

— (Umrli) je tukajšnje komande stotnik Hugo Rochel.

— (Darilo za učitelje.) Kranjski uradni list razglašá, da je razpisanih šest daril po 42 glđ. iz Metelkove ustanove za šest učiteljev iz Kranjskega, ki so se odlikovali v poduku slovenščine in sadjereje. Prošnje se naj obrnejo na deželni šolski svet do 10. oktobra.

— (Za Stanko Vrazovo svečanost.) Iskaznice za znižano vožnjo (50%) iz Ljubljane v Ormož k Stanko Vrazovej svečanosti dobivajo se denes v nedeljo popoldne od 2.—3. ure v kavarni ljubljanske čitalnice, jutri v ponedeljek pa v administraciji „Slovenskega Naroda“. Izkaznice so veljavne za vožnjo od 6. t. m. do 10. t. m.

— (Rimski zid.) Te dni kopljejo v Ljubljani na Emonskej cesti rov za kanaliziranje. Dokopali so pri tej priliki do rimskega zidu pod zemljo in do rimskega vodovoda.

— (Phylloxera na Bizeljskem.) V „Tagespošto“ se iz Brezic piše, da je profesor Rösler podučil in seznanil g. Šnidaršiča in druge, po kakovih znamenjih se izpozna trnauš phylloxera. Šnidaršič in njegov tajnik da sta potlej v vinogradih Bizeljskih na več krajih našla uže ugnezdjeno grozno to uničevalko vinske trte. Vsled tega, da je politična oblast uže svoje naredbe za uničenje okuženih trt izdala.

— (V cerkev tresčilo) je v fari Suhor v podružnico sv. Jakoba pri Metliki 24. avgusta. Strela je raznesla stolp, en del cerkvene strehe, oskodovala altar, mašno obleko. Škode je za 1000 gold.

— (Zasut.) Mlinar Jurij Kramar iz Stare Žage v novomestskem okraju je 26. p. m. blizu Črmošnic kopal pesek. Na gori pa se odtrga velik plaz peska in zasuje mlinarja. Da si so ga takoj izkopali, bil je vendar uže mrtev. Hudo ranjen je bil na glavi in na plečih.

— (Nesreča z mlatilno mašino.) Iz Babinec pri Ljutomeru izvedel je „Gosp.“ sledečo nesrečo: Mlatec je porinil snop pregloboko v mlatilnico; hipoma mu zobje desno dian odrežejo in odtrgajo dva prsta.

Isti pisatelj piše v „Zori“, zabavniku jugoslovenskem, na 1852. leta naslednje črtice: „Vraz je bil visoke rasti, črnih lasij in črne brade. Neka skrivna otožnost mu je vladala na obrazu, koja se nij razvedrovala razve kedar je bil govor o bodočnosti slovanstva. Kot dijak rad je poslušal tužnonežne glasove slavčevkov v zelenej dobravi; bila mu je slast tugovati z njimi po vejah srca, po vejah slavske lipe . . . Vraz je bil vseh slovanskih narečij in tudi drugih evropskih jezikov vešč. Vzgojen je bil v krasnih vedah; na prsih Vile pevkinje se je navzel čarokrasne, samo pesniku razumljive miline, in zarad tega se on nikdar nij polastil drugega peresa, nego-li peresa belih golobic Parnasa. Kako so Slavjani Vraza v čislh imeli, vidi se iz tega, ker so njega na slavjanskem shodu v zlatej Pragi izbrali za podpredsednika. — Kar je Vraz bil, to je postal „iz lastne moči“; njemu sreča nij bila naklonila blaga, njemu boginja

Razne vesti.

* (Velik požar.) V Jistebnici poleg Tabora na Češkem je nastal dné 2. t. m. velik požar. Zgorelo je 54 hiš ter je uničen ves letošnji pridelek. Siroščina je velika, ker samo malokdo je bil zavarovan.

* (Poljskega tatu ustrelil.) Hrvatški kmet Teodor Deverk blizu Pakraca je dné 25. avgusta dobil 13letnega dečka Nikolo Mirosavljeviča, ki mu je na polji kradel; precej ga je ustrelil iz puške s šroti. Ustreljenega dečka je potem v vodo nesel. Žandarmi so kmeta prijeli in sodnji izročili.

* (Vihar v Španiji.) Dnó 30. avg. je bil v Španiji tak vihar, da je železnične vlake ustavljal, reke prepolnil in polja in ceste s preplavi uničil. Na več krajih je tresčilo in kolikor se ve dva človeka ubilo.

* (Most se podrl.) Iz Madrida se javlja dné 2. t. m.: Most črez reko Ebro pri Logrono uđrl se je ravno v onem trenutku, ko je črezenj marširal jeden bataljon vojakov. Jeden kapetan, trije častniki in 64 vojakov se je z mosta v vodo pogreznilo in utonilo.

* (Maščevanje.) Prvega septembra t. l. zvečer ob 10. uri pripelje se v Parizu pred „Café des Variétés“ mlada ženska, katero je spremljal neki gospod. Takoj za njima se pa pripelje v kočiji drug eleganten gospod, in ko se ona ženska ustavi, skoči gospod z drugega voza pred njo ter jej vrže v obraz steklenico z vitrijolom, potem pa hoče ubeigniti. Ali prijeli so ga; napastnik je izjavil, da je ta dekle bila njegova ljubica, a ga je pustila. Da bi se maščeval nad njo, storil je to. In maščeval se je res hudo. Dekle je po obrazu od vitrijola silno opečena in bode tudi na jedno oko oslepela.

* (Pet ur v vodi.) Fabrikant strojev, Adolf Schotte z Dunaja, je nedavno postavljá v okolici Odeskeje stroje. Opravil je svoj posel ter je veslal on, neki posestnik in vinogradnik Hensel v malem čolnihu k parniku na Črnem morju. Nesreča jih zadene, da se jim čolnih prevrne. Posestnik ter vinogradnik sta v dveh urah priplavala h kraju. A oni fabrikant je plaval uže tri ure, a ne do kraja prišel. Videl je uže breg in upanje mu je raslo, da se reši. Pride pa velik val in ga daleč nazaj v morje vrže. Še dve uri je plaval, a moči so ga uže jele zapuščati, kajti obleka premočena vlekla ga je k dnu. Komaj o pravem času sta prišla ona dva, ki sta se uže rešila, s čolnom na pomoč Schotteju.

* (Ogenj v uječi.) Iz Pariza se poroča 30. m. m.: Včeraj v jutro je pričelo goreti v središnji uječi v Gaillon. Ujetniki so bili ravno tačas v cerkvi in pogorela so vsa poslopja od zadaj, obsegajoča 800 □ m. V teh poslopih so bile razne delovnice. Škode je 500.000 fr. Jeden kaznjenej je ubeignil. Pravi se, da je navlaš žagal neki ujetnik.

* (Rop v Frankobrodскеj državnej banki.) Prvi blagajnik te banke je izneveril v posamnih manjših svotah 64.000 mark.

nij v zibelko položila zlata, da bi si potrebnih sredstev k izobraženju in telesnemu blagostanju bil pribavljá. Njemu se je godilo, kakor se Slovanom godi sploh“.

Na grobji sv. Jurija v Zagrebu opazuješ mej gomilami na desnej strani grob, na katerem stoji železni spomenik in na spomeniku lira. Tu je genij smrti utrnol plamenico življenja, ali genij neumrlosti prižgal jo je novim žarkom plamena. Ta plamenica bode gorela, dokler bodo sijale zvezde na nebu in pesni žarele v duši naroda; kajti ta grob krije zemske ostanke pesnika, nad katerim se leskečejo besede:

„Pěsnik rajske tice
Ču pćvanje milo
Pa nij sćtio tvrdo
Od godinah krilo“.

(Djul. III. 38.)

(Konec prih.)

Ker je pa moral vložiti, ko je vstopil v službo, 50.000 mark kavcije, zapravlil je samo svoje novce in se je dakle opeknel.

Umrlji so v Ljubljani:

31. avgusta: Elija Juhaneč, šivilje sin, 13 mes., na Žabjaku št. 2, za božjastjo.
 1. septembra: Lenka Žagažen, zasebnica, 70 l., v Kravjej dolini št. 11, za starostjo.
 2. septembra: Ivan Babka, delavca sin, 2 m., na tržaški cesti št. 20, za drisko. — Ana Jamnik, gostija, 53 l., v Kravjej dolini št. 11. — Janez Arko, sprevodnika pri železnici sin, 9 l., v Kravjej dolini št. 22.
 3. septembra: Jožefa Parkelj, mesarjeva hči, na Poljanskej cesti št. 47.
 V deželnej bolnici:
 31. avgusta: Marija Starman, delavčeva žena, 31 let, za jetiko. — Stefan Stefanilo, dninar, 40 let, za jetiko. — Miklavž Kurnik, rudokop, 37 let, za jetiko.
 1. septembra: Janez Vodnik, mlinar, 48 let.
 2. septembra: Jožefa Bajc, pekova hči, 1 leto. — Jožefa Kraljič, gostija, 46 let. — Franc Koder, dninar, 50 let. — Janez Grabelšek, gruntar, 50 let.
 3. septembra: Ana Šraj, delavca hči, 15 let.

Dunajska borza 4. septembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	72 gld. 95	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	73	90
Zlata rente	88	85
1860 drž. posojilo	131	90
Akcije narodne banke	833	—
Kreditne akcije	294	10
London	117	95
Srebro	—	—
Napol.	9	37
C. kr. cekini	5	59
Državne marke	57	90

Tržne cene

v Ljubljani 4. septembra t. l.
 Pšenica hektoliter 8 gld. 77 kr. — rež 6 gld. 01 kr.; — ječmen 4 gld. 23 kr.; — oves 2 gld. 60 kr.; — ajda 5 gld. 85 kr.; — prosó 5 gld. 51 kr.;

— kornuza 6 gld. 20 kr.; — krompir 100 kilogramov 2 gld. 50 kr.; — fižol hektoliter 8 gld. — kr.; masia kilogram — gld. 88 kr.; mast — gld. 74 kr.; — špeh frišen — gld. 70 kr.; špeh povojen — gld. 72 kr.; — jajce po 2 kr.; — mleka liter 8 kr.; — govednine kilogram 56 kr.; — teletnine 44 kr.; — svinjsko meso 62 kr.; — sena 100 kilogramov 2 gld. 50 kr.; — slame 1 gld. 78 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 6 gld. — kr.; — mehka 4 gld. 50 kr.

Zahvala.

Za toliko dokazov toplega sočutja mej dolgo boleznijo in pri smrti iskreno ljubljene soproga, oziroma očeta, gospoda

Franjo Mallyja,

usnjarskega mojstra, hišnega in zemljiškega posestnika in meščana ljubljanskega,

posebno še slav. občinstvu ljubljanskemu in iz okolice za jako mnogobrojno spremstvo pri pogrebu in za mnoge darovane vence izrekamo najtoplejšo zahvalo. (422)

Žalujocha soproga in sin.

Preigran glasovir,

obsezajoč 6 oktavov, na prodaj je jako v ceno. Kje? pove opravništvo, tega lista. (419—2)

Uradniška družina jemlje (409—3)

dijake na hrano

in stanovanje. Mesečna plača 15—16 gold. — Natančneje se izvéda pri g. M. Možini v križevniških ulicah št. 9, II. nadstropje, zadaj.

Izjava.

Javno izjavljam s tem, da prekličem svojo obdolžitev zoper g. Grebenca, agenta g. Detterjevega, in da sva se pred okrajno sodnijo v Ložu mirnim potem poravnala v tožbi, katero je on tam zoper mene vložil.

Janez Komatič,

(423) agent iz Gradca.

Praktikanta se išče,

ki zna takoj vstopiti pri G. SCHMIDL in družniku v Celji, trgovina s suknom, vsakdanjim, rokotvornim in novošegnim blagom, (421—1) ter zaloga šivalnih strojev.

Tri dijake

za gimnazij od dobre rodbine sprejme se na hrano in vso obskrb. — Kje? pove opravništvo tega lista. (412—3)

Umetne zobe in zobovja

(zobovja z zračnim pritiskom) prireja po najnovejšem umetnem načinu, ne da bi odstranjeval zobne korenine, brez vsake bolečine, votle zobe pa z dobro tvarino trajno plombira. Zobne operacije brez bolečin izvršuje z otmotljenjem z gazom za smejanje (410—4)
 zobni zdravnik A. PAICHEL
 poleg Hradskega mostu, I. nadstropje.
 Ordinuje od 9.—12. in od 2.—5. ure.

Tujci.

3 septembra:

Pri Slovu: Triba, baron Vranyczany iz Reke. — Winkler iz Dunaja. — Ecker iz Trsta. Filist, Moldovan iz Dunaja.
 Pri Malteji: Hartman iz Dunaja. — Binderman iz Trsta. — Kühnel iz Pulja. — Vogter iz Kočevja. — Stadtbauer iz Dunaja. — pl. Hennig iz Gradca. — Hedenig iz Dunaja.

„AVSTRIJA“

vzajemno zavarovalno društvo na človeško življenje na DUNAJI, ustanovljena leta 1860,

zavaruje na človeško življenje po najnižjih tarifah in po raznih načinih: da izplača zavarovani znesek po smrti zavarovančevej, kadarkoli se primeri, ali kadar doseže zavarovanec določeno starost (otrokom doto) itd. itd. — Plačuje se celo-, pol-, četrtletno ali tudi mesečno. Za male krajevarje vsakdo lahko svojim primerno veliko svoto zagotovi.

Tarife in pojasnila, tudi pismeno, dajemo brezplačno.

Nadzorništvo „AVSTRIJE“ v Ljubljani:

Ign. Valentinčič,

nadzornik.

(269—4)

Pisarna: sv. Petra cesta št. 73 nova.

Severno-nemški Lloyd

(Norddeutscher Lloyd)

v avstrijske državi koncesijonirana

parobrodna družba.

Direktna redna poštna parobrodna vožnja mej

Bremenom in Ameriko.

Poleg najnižje cene prevoznji in najsolidnejšega ravnanja s potniki, priporoča se za natančnejša pojasnila uradno potrjeno

Glavno zastopstvo severno-nemškega Lloyda za Kranjsko

R. Ranzinger,

(39—17)

spediteur juž. železnice,

na dunajske cesti, št. 13 nova, v Ljubljani.

Sprejmo se zanesljivi agenti za okraje na Kranjskem.

Izdatelj in urednik Makso Armič.

Optični závod E. REXINGER

v Ljubljani.

Posebnosti za one, ki dobro ne vidijo in trebajo očal.

Očala se dadé samo potem, ko se je natanko in čisto znanstveno poskusil in premeril vid, a se uspeh jemó. Naročnikom z dežele se radovoljno pošlje v ta namen spisana moja knjižica, po kateri potem lahko naroče zaželjeno.

Pri meni je velika zaloga glediščnih in potnih perspektiv najnovejše konstrukcije, daljevidi, daljegledi, mikroskopi vsake vrste, vremeniki, toplomeri, tehnične za vino, most, žganje ter vinski cvet, dalje za kis, mleko, lug in petrolej. Laterna magica, lamposkopi, stereoskopi in slike, parostroj, lokomotivi, camera obscura.

Orodje za risanje in šestila (cirkliji), risalna peresa vsake vrste, vodne tehnične, vrvice in kotni mérniki, kompasi ter solnčne ure, mérniki, mérniki na traku, zrcala za britje in druge v to stroko spadajoče reči.

Dobro in brzo popravljám optično, fizikalčno ter matematično orodje. (420—1)

Novejše sodbe zdravniških avtoritet o

FRANZ JOSEF' BITTERQUELLE,

(Fran Josipova grenka voda).

priznано najboljšej od vsake druge grenke vode.

Prof. dr. Alojzij Valenta, vodja deželnega zavoda za bolne, norišnice in porodišnice v Ljubljani:

„Fran Josipova grenka voda obnese se, povžita od 150—200 gramov, kot prijetno in ne prehitro razpuščajoče sredstvo. Razen tega ima pred drugimi rudninskimi vodami, ki so za čiščenje čreves, še to prednost, da to svrhu doseže lahko in se bolnik ne čuti neprijetno. V Ljubljani, 1. junija 1880.“

Prof. dr. A. Breisky, Praga: „Fran Josipova grenka voda zavzima valed sigurnosti svojega uplivanja, ako se jo po malem tudi dolgo časa použiva, odlično mesto mej drugimi grenkimi vodami. Praga, 19. avgusta 1879.“

Štabni nadzdravnik dr. Ferd. Haueisen, Ljubljana: „Uže čestokrat omenjene prednosti te vode so se dobro obnesle tudi pri rabljenji v oddelkih. C. kr. vojaška bolnica, 7. aprila 1879.“

C. kr. vodja bolnice dr. Lorinser, Dunaj: „Pozornost vzbuja Fran Josipova grenka voda s tem, ker ima prijetno lastnost, da gotovo upliva, tudi če se jo zauživa samo malo, in ne dela nič nadelžnostij. Dunaj, 1877.“

C. kr. občna bolnica, Dunaj: V. med. odd. Prof. dr. Drasche. — „Izvrstni vspehi so se dosegli pri prehlajenji v želodci in črevesu, boleznih na pljučah, zaprtij, neslasti do jedi, pri vredih, zlatej žili in ženskih boleznih. Dunaj, 1878.“

Prodaje: Peter Lassnik, J. Luckmann in lekarni Viljem Mayr in (363—3) G. Piccoli v Ljubljani, ter vse lekarne in zaloge rudninskih voda. Opise te vode itd. pošilja zastonj razpošiljevalno vodstvo v Budapešti.

Lastnina in tisk „Narodne tiskarne“.